

Dilbert har ett problem

Här till höger framgår serien *Dilberts* problem: de hårt skruvade rutorna från det moderna kontorshelvetet ligger ibland så nära verkligheten att poängen blir litet... fadd, nästan poänglös.

Ändå – eller kanske just därför – är Dilbert en begåvad serie från den miljö där miljoner människor tillbringa sin vardag: livet och döden på kontoret med karriärsterna, dumskallarna,

datorerna och de tredskande kaffeautomaterna samt, i Dilberts fall, en maktgalen hund vid namn Dogbert (som till och med brådar den stackars kontorsslaven).

Scott Adams serie finns i flera utgåvor, nu senast i den feta, fina *Åsikter utvärderas medan ni väntar* samt i småböckerna *Var god mata inte egona* och

Dilbertgänget (där vissa strippar är så små att de endast lämpar sig för kontorets yngre).

Det är Bonnier/Carlson som ger ut Dilbert.

snäll

” Jag vill inte ha en advokat som tar om för mig vad jag inte får göra. Jag anslår honom för att tala om för mig hur jag ska kunna göra det jag vill göra. J. P. Morgan

I MORGON: GÖRAN HAGG synar årets skolböcker

REFORM

”Äntligen ett NYVIGT program om FORM I TV!”

Bengt-Göran, 27, forskolläre

Måndag SVT2, 22.40

MÅNDAG KVÄLL OCH de gamla männen sitter åter i tv, TV 4:s dokumentärserie om svenskarna som stred för Hitler. De måste tala ut om hur det kunde gå så illa när de var unga och det var världskrig. Hur de kunde hamna i Tyskland när de egentligen skulle till Finland. Ty sig till Hitler i stället för mamma.

Flera av dem har inte känt någon mor, och far brukade ge stryk med käppen. I Hitlers SS fann de sin familj.

Plötsligt skymtar i tv-dokumentären en annan gammal svensk. Den vördnadsbjudande konung Gustav V. Han hamnade också en gång i Hitler-riket. På det snabbt förbipasserande fotot från Berlin har Sveriges kung till Hitlers närmaste man Göring just överlämnat storkorset av svärdsorden, att bäras i kedja.

Skylld kungen också på svår barndom och att han egentligen skulle till Finland?

Och varför uppvaktade Sveriges överbefälhavare, generalen Thörnell, tillsammans med andra svenska officerare Adolf Hitler på 50-årsdagen, kort före andra världskrigets utbrott? Det kan ha gett en vink åt osäkra unga svenskar, som värnpliktiga eller yrkesmilitärer underställde den Hitler-hyllande överbefälhavaren.

I varje fall kom nästan ingen i Sverige på tanken att ansluta sig som frivillig till de västfallerade demokratierna i kriget mot Hitler.

DET ÄR NÄRMAST anmärkningsvärt att bara ett par hundra blev Hitler-soldater. Från våra nordiska broderländer strömmade tiotusentals till. Till och med engelsmän och amerikaner fanns i nazisternas SS. Sådan var tiden.

Tv-serien och boken om de svenska frivilliga har föregåtts av det vanliga reklamrummandet att det i alla dessa år varit "tyst". Det är som väl är inte sant. Redan under krigsåren fanns soldaternas brev och rapporter hem. De publicerades ofta i nazistiska medlemsblad, för Schöns bok har de blivit huvudkälla. Efter kriget kom tidningen *Se* och senare kvällstidningarna med avslöjande reportage. Och Schöns huvudvittne, förre SS-soldaten Ingemar Somborg, "talade ut" i tv för femton år sedan.

DET SVENSKA KUNGAHUSET, däremot, har varit bedövande tyst om förhållandet till Hitler. Liksom landets militärledning, officerskår och poliser, ämbetsmän och politiker. Alla dessa som långt in i kriget stoppade judar vid gränsen och därmed sannolikt förutade fler än vad några svenska SS-män kunde med sina vapen.

Sådana som mer diskret och ibland inte medvetet hjälpt Hitler, ja utan vilka han aldrig kommit till makten. Detta är ett huvudtema i den senaste tidens vikti-

Skyllde kungen också på en svår barndom?

DIETER STRAND om ett Sverige som både var med och inte med i Hitlers krig

Gustav V överlämnade vid ett besök i Berlin storkorset av svärdsorden till Göring, Hitlers närmaste man. På Görings högra sida står Gustav Adolf.

Foto: PRESENS BILD

gaste Hitler-bok, av den brittiske historikern Ian Kershaw. Den är stor som en bibel, bara fotnoterna tar 200 sidor. I denna första del är han ännu inte framme vid andra världskriget men anses redan som värdig efterträdare till engelsmannen Bullock (vars Hitler-biografi jag fortfarande sätter högst) och tysken Fest (flottast skriven).

I VÄNTAN PÅ DEN SVENSKA översättningen kan man läsa John Lukacs genomgång av den aldrig sinande historieskrivningen kring Hitler, "*Historiens störste revolutionär*".

Många av historikerna enas om att "1900-talets mest betydande fråga" är: hur kunde Hitler komma till makten? I Tyskland skapade han en unikt framgångsrik rörelse, till en början byggd på unga män som i mycket liknade våra svenska SS-frivilliga (eller nynazister?): hemlösa, hämndgiriga, redan ärrade av strider (första världskriget för tyskarna, finska vinterkriget för svenskarna). Men – det är Kershaws tes – Hitler-rörelsen ensam kunde inte ge honom makten: "Han måste ha hjälp uppfifrån."

I Tyskland var det en åldrande president, andra borgerliga partier (och en kapitaliserande fackföreningsrörelse!), officers- och ämbetsmannakåren. Och i Sverige alltså en åldrande kung och andra högt upp med förståelse för Hitlers Tyskland. I periferin, närmast som socialfall, fanns de frivilliga till Hitlers armé.

Alla kom inte hem igen så att de kan vittna i tv, vilket väl krävs av en riktig svensk. Låt oss se på 28-åriga skogspraktikanten Johan Westrin, frivillig som SS-Oberscharführer, rapporterad saknad i Lettland när kriget nästan var slut. Om honom kan Schön skriva inkännande och nyanserat, vilket behövs nu när vi alla står och viftar med historiens facit.

Unge Westrin hade – i likhet med andra senare SS-frivilliga – först ställt upp i Finlands försvarskrig mot Sovjet. Det hade han hyllats för i Sverige. Då hade han slagits mot Stalin. Men i början samtidigt mot Hitler som ju till 1941 var i förbund med Stalin.

SÅ KOMPLICERAD VAR världskrigshistorien. Det är nästan för mycket för en svensk.

Westrins föräldrar i Sverige får från Tyskland ett paket med hans tillhörigheter. En portmottå utan innehåll, en anteckningsbok, en kortlek. Han dödförklarar först åttonden senare, av tingsrätten i Sveg. Trogen hade han, som Schön skriver, hamnat i en av Europas alla anonyma massgravar.

Ja, där ligger många européer. En av dem är alltså, ovanligt nog, från Sverige. Ett land som både var med och inte med i Hitlers stora krig.

Dieter Strand

Fotnot: Andra delen (av tre) i dokumentärserien *Svenskarna som stred för Hitler* visas i TV 4 i kväll kl 21.00.